

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
Vagyongazdálkodás**

Időszak:

2012. október

Dátum:

2012. október 30.

SZÁZADVÉG
szakpolitikai tanuló

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
Közvetítő és Tanácsadó Kft.

Vezetői Összefoglaló

Az EU Önerő Alap létrehozásával a kormányzat jelentős lépést tett az önkormányzati szféra forráshiányából adódó uniós támogatások esetleges elvesztése ellen és egyúttal potenciálisan több száz milliárd forint összértékű fejlesztések megvalósulása érdekében. Az alap működése jelentősen hozzájárulhat a nemzeti vagyon részét képező önkormányzati vagyon minőségének javulásához. A jelenleg mutatkozó önerőhiány azonban csak további forrásallokációjával eliminálható.

A 2014-2020-as fejlesztési ciklusra való felkészülésre tett kormányzati intézkedések mellett az intézményrendszer működése felgyorsításának (ezen belül a szükséges tervezési feladatok) esetleges elmaradását veszélyként fogalmazzuk meg.

A hiteladósok megsegítését szolgáló sikeres kormányzati intézkedésként létrejött Nemzeti Eszközkezelő működésével kapcsolatban felhívjuk a figyelmet a 2013 második félévében várható politikai kockázatokra, amely a nemfizető NET ügyfelek kényszerű kilakoltatásából adódhat és veszélyt jelent a kormányzati munka megítélésére.

A kormányzati célok ütemezett megvalósítása (pl. MPVI, e-útdíj) és az egyes állami tulajdonú társaságok szabályos működése kapcsán (Magyar Posta) felvetődött tapasztalatok alapján gyengességként értékelhető a közbeszerzések jogi/pénzügyi előkészítése. A körülmények közötti előkészítéssel járó esetleges idővesztés negatív hatása valószínűsíthetően kisebb a várható jogorvoslati eljárások által okozott kárnál, melynek akár kedvezőtlen költségvetési hatásai is lehetnek.

E havi szakpolitikai tanulmányunkban részletesebb elemzést készítettünk az energetikai közszolgáltatások esetleges nonprofit alapra helyezéséről. Megállapítható, hogy az Európai Unió közszolgáltatásokról szóló Direktívája (2009/72/EK Irányelv) az általa biztosított állami beavatkozási eszközök mellett hangsúlyozza az energiaellátásban érintett gazdasági társaságok működési feltételeinek biztosítását is. Ez utóbbival ellentétes a nonprofit közszolgáltatás ideája. Negatív eredményű (vagy nullszaldós) gazdálkodás esetén nem keletkezik forrás az ágazatra jellemző rendkívül tökeigényes fejlesztésekre, új beruházásokra, de még a hasonlóan költséges szinten tartó pótlásokra sem. Az egyes vállalatok életében rövidtávon ez az állapot áthidalható, de hosszútávú eredményes működés erre nem alapozható. Az állami tulajdonrészekre jutó

osztalékon, az adóbevételeken keresztül az állami bevételeket a nonprofit működés csökkentené.

A Volán társaságok gazdálkodására is kiható járműbeszerzések lebonyolítása mellett a menetdíjak beszedési rendszerének felülvizsgálatában lehetőségeket látunk a társaságok eredményes gazdálkodásának elősegítésére.

A MOL Nyrt. által bejelentett létszámleépítés és átszervezés a downstream tevékenységet érintő kedvezőtlen nemzetközi trendek ellensúlyozása irányába hat, mely hosszútávon a társaság nyereségtermelő képességét javítja és a további sikeres tevékenység alapjául szolgálhat. A leépítés hátrányos jelenlegi foglalkoztatási hatásait a MOL által a következő évekre tervezett fejlesztések munkahelyteremtő hatása hosszabb távon eliminálhatja. A jelenlegi létszámleépítés nagyságrendjének indokoltságára vonatkozó információszerzésre a MOL-ba delegált kormányzati képviselő megkeresése javasolt.

Tartalom

Vezetői Összefoglaló	2
Vagyongazdálkodással kapcsolatos szakpolitikai hírek.....	5
EU Önerő Alap	5
Vagyongazdálkodással kapcsolatos kormányzati intézkedések.....	6
Széchenyi Programiroda.....	6
Központosított illetményszámfejtés	6
E-útdíj tender.....	7
Társasági vagyon, céghírek.....	8
Nemzeti Eszközkezelő	8
Magyar Posta.....	11
Mol	11
Volán.....	13
Bakonyi Erőmű	13
MÁV	14
Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt.	14
Rába	15
A vagyongazdálkodással kapcsolatos egyedi ügyek.....	16
Mátyás templom	16
Előrelépés a Túskecsarnok ügyében	16
Energetikai közszolgáltatások nonprofit alapra helyezése	17

Vagyongazdálkodással kapcsolatos szakpolitikai hírek

EU Önerő Alap

A mintegy 30 milliárd forinttal feltöltött EU Önerő Alap célja: a 2007-2013-as támogatási ciklusban, az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és Kohéziós Alapból támogatott, közférába tartozó szervezetek önerejének biztosításában való segítség nyújtás. Az alapból folyósított összeg részletes felhasználási feltételeit, szabályait a hónap folyamán megjelent, 285/2012. (X. 9.) számú rendeletében határozta meg a kormányzat. Az újonnan létrehozott alap megoldást kínál helyi önkormányzatok, költségvetési szervek és azok intézményeinek, az uniós támogatásokhoz nélkülözhetetlen önerő biztosításához kapcsolódó forráshiányra. Az önerő-problémából fakadóan, a közférában (eddig) gyakran hiúsultak meg fontos fejlesztési projektek és ezek erősen veszélyeztették a potenciális uniós források hatékony felhasználását.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség előzetes számításai alapján, csak az önkormányzati szféra érintettjeihez kapcsolódó – és körülbelül 5000 projektet érintő - önerő igény 100-100 milliárd forintra, az ehhez kapcsolódó projekt-érték pedig megközelítően 850 milliárd forintra rúg 2012-ben és 2013-ban. Az Önerő Alappal elérhető sikeres projektek számát és volumenét, a visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatási forma aránya befolyásolja. Természetesen, a magasabb számú visszatérítendő támogatással több projekt valósulhat meg. Az alap főleg a magasabb egy fejlesztésre jutó projektösszegű, derogációs kötelezettséggel rendelkező projektek eredményes megvalósítására lehet elegendő. Ahhoz azonban, hogy azok a fejlesztések is megvalósulhassanak, ahol teljes az önerőhiány, jelentősen magasabb forrásbiztosításra lenne szükség.

Az újonnan létrehozott alap remek lehetőséget biztosít a nemzeti vagyont képző önkormányzatok helyes gazdálkodásának és minőségi működésének javítására.¹

¹ http://hvg.hu/gazdasag/20121011_Letrehoztak_a_30_milliardos_oneroalapot;
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200285.KOR

Vagyongazdálkodással kapcsolatos kormányzati intézkedések

Széchenyi Programiroda

A Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft. 2012. október 31-től a Miniszterelnökséget vezető államtitkár irányítása alá kerül – döntött a kormányzat az 1449/2012-számú határozatában. A tulajdonosi joggyakorlón túl, az új uniós programozási ciklusra (2014-2020) való felkészülésként, a társaság feladatain is módosít a határozat, így a Miniszterelnökség olyan jelentős háttérintézményhez jut, amelynek feladatai közé tartozik majd a nemzetközi tervezésnek és a források allokációjának támogatása is. A következő támogatási ciklust előkészítendő, az uniós tárgyalások lefolytatására miniszteri biztost neveznek ki. A jelenlegi tervidőszak tapasztalatait felhasználva, a jól ütemezett forrásfelhasználás érdekében, a határozat előírja a megvalósítandó nagyprojektek listázását, a következő ciklus tekintetében. A rendelkezések orvosságot nyújthatnak a jelenlegi programozási időszak forrásvesztéshez vezető betegségeire.

Elfogadták továbbá az új ciklushoz tartozó operatív programok indikatív tématerületeit is, melyeknek részletes kidolgozása az NFM irányítása alatt, a kapcsolódó szaktárcák feladata lesz majd.

A felkészülés során, az operatív programok tartalmának, a lehetséges beavatkozások, valamint intézkedések meghatározásakor, figyelembe kell majd venni az állami vagyon gyarapítására vonatkozó fejlesztési igényeket. A jelenlegi tapasztalatok alapján az állami vagyon növelésében igen nagy szerepük van a különböző uniós forrásoknak.

Központosított illetményszámfejtés

2013. január 1-től a nemzetbiztonsági szolgálatok és az Országgyűlés Hivatala kivételével valamennyi államháztartási és önkormányzati alrendszerbe tartozó költségvetési szerv illetményszámfejtését a Magyar Államkincstár látja el. A rendelkezést tartalmazó 1419/2012-es

számú kormányhatározatban szereplő központosítás nyomán, a jelenleg működő tagolt rendszerhez képest, jelentősen csökkennek majd az egy intézményre jutó költségek.²

E-útdíj tender

Az Állami Autópálya Kezelő 5 napos határidővel írta ki a használatarányos útdíj beszedésére használható rendszer leszállításáról szóló, mintegy 42 milliárd forint értékű tenderét. Az igen nagy visszhangot kiváltó beszerzést az ÁAK a szoros határidővel magyarázta: álláspontjuk szerint csak úgy lehetséges tartani a 2013. július 1-jei bevezetést, ha a szállítóval legkésőbb 2012 decemberében lesz szerződnek. A kiírt tenderen csak az a pályázó nyerhetett, akinek:

- Árbevétele az elmúlt három esztendőben elérte a 20 milliárd forintot
- Ebből legalább 10 milliárd forint a hasonló rendszerek üzemeltetéséből származott
- Legalább 500 kilométernyi, jelenleg üzemelő útdíjszedő rendszert épített az elmúlt három évben.

A Campo Consulting Hungaria Zrt. már jogorvoslatot kért a Közbeszerzési Döntőbizottságtól, amelyben vitatja a hirdetmény közzétételével indult, gyorsított közbeszerzési eljárás jogszerűségét. Amennyiben a bizottság helyt ad a jogorvoslati kérelemnek, 30-60 nappal csúszhat a 3,5 tonnát meghaladó tehergépjárművek fizetését támogató rendszer tenderezési eljárása. A jogorvoslati kérelem azonban egyelőre a Közbeszerzési Döntőbizottság asztalán van, aki dönthet a kérelem elutasítása mellett is.³

A tenderen mindössze nyolc pályázó indult, ebből néhány nap alatt hat maradt és további két-három kizárása várható alkalmatlanság miatt. A pályázók közül a Synergonnal közösen induló China International Telecommunication Construction Corporation-nek hiánypótlást kell benyújtania, a többi potenciális nyertes körvonalazódni látszik: a beszállító valószínűleg a Getronics Magyarország Kft., az osztrák Kapsch Trafficon AG és Kapsch Telematic Services Telematikai Szolgáltató, továbbá a T-Systems Magyarország társaságok közül kerülhet ki.⁴

² <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK12131.pdf>

³ http://index.hu/gazdasag/magyar/2012/10/15/a_synergon_is_beszallna_az_e-utdijba/

⁴ <http://index.hu/gazdasag/magyar/2012/10/19/eutdij/>;

http://hvg.hu/gazdasag/20121020_Eutdij_negy_indulot_kert_fel_az_AAK_ajanl

A tender indulása után, szinte azonnal kizárt osztrák Efkon AG kivételével valamennyi társaságot kisebb-nagyobb hiánypótlásra szólították fel, rendkívül hosszú listát kapott, a tenderből azóta kiesett olasz Imet S.p.A. és szlovák Towercom.

Az eljárással kapcsolatos probléma, hogy az esetleges késésnek komoly költségvetési hatásai lennének: az e-útdíj bevezetéséből, 2013 második negyedévére tervezett 75 milliárd forint bevétel jelentősen csökkenhet vagy akár teljesen elúszhat.⁵

Társasági vagyon, céghírek

Nemzeti Eszközkezelő

Banki információk alapján 2012 végéig körülbelül 1200 ingatlan felajánlás érkezik, a múlt hónapban 500 ingatlannal gyarapodó Nemzeti Eszközkezelő Zrt-hez (NET). Az adminisztrációs és ügyintézési határidő figyelembevételével, ebből az 1200-ból, előreláthatóan 600 ingatlan felvásárlásának lezárása valósulhat majd meg az év végéig.⁶

A 2012 júniusi jogszabály-módosítások nyomán, már nem feltétel a kényszerértékesítésre jelölés és a családi pótlékra jogosító gyermek nevelése, azaz jelentősen bővült a jogosultak köre, így egyaránt nőtt a fogyasztói és banki aktivitás szeptemberben. A felajánlott ingatlanokhoz kapcsolódó, hitelszerződéskor meghatározott átlagos forgalom értéke meghaladta a 6,8 millió, a forgalmi értékből számított átlagos vételár pedig a 3,4 millió forintot. A NET körülbelül 1,42 milliárd forintot fordított idén a fizetésektelen hitelek lakásaira.⁷

A NET július 25-ig 8 ingatlant vásárolt meg (27 millió forint összértékben), ehhez képest a 600 felvásárolt ingatlan jelentős változás, az idei célok eléréséhez azonban még sokat kell dolgozni. A jogszabályok értelmében a NET 2012-ben 8000, 2013-ban 7000, 2014-ben pedig 10 000 lakást vásárolhat meg összesen. Az általános forgatókönyv szerint, miután az igény beérkezik, két-három hónapra van szükség az adásvételi, vagy bérleti szerződés megkötésére.

⁵ <http://m.privatbankar.hu/cikk/eroltetett-menet-ki-hozza-teto-ala-az-e-utdij-250938>;

http://index.hu/gazdasag/magyar/2012/09/26/gyorsan_kiirtak_az_e-utdij_tendert/

⁶ [http://www.ingatlantajolo.hu/blog/eszkozkezelo-500-magyar-csalad-sorsa-mar-eldolt-2071.html#.VTZMwZO1fs4](http://wwwingatlantajolo.hu/blog/eszkozkezelo-500-magyar-csalad-sorsa-mar-eldolt-2071.html#.VTZMwZO1fs4)

⁷ <http://www.ingatlantajolo.hu/blog/eszkozkezelo-500-magyar-csalad-sorsa-mar-eldolt-2071.html#.VTZNDpO1fs4>

A NET általános működéséhez hozzátartozik működésük folyamatos felülvizsgálata, jogosultsági kritériumaikat – működési tapasztalataik alapján - folyamatosan fejlesztik, képesek időközben is beavatkozni. Előreláthatóan 2012 novemberében ismerteti a kormánnyal a NET-ről szóló jelentését az NFM.

Az egyre növekvő bérleti szerződések száma egyre növeli a fizetési képtelenségből adódó kockázatot, amit a NET-nek kezelnie kell. A jogosultsági kör alapján a NET ügyfélköre jellemzően a nehéz anyagi helyzetben lévő családok közül kerül ki, ezért megalapozottnak tűnhet az a várakozás, hogy az önkormányzati szociális bérlakásokhoz hasonlóan, a NET-nek is a nagynak mondható, 50% körüli nemfizetési aránnyal kell majd számolnia. Az ennek nyomán 2013-ra prognosztizálható tömeges szerződés-felmondás és kilakoltatás összeegyeztethetetlen lenne az Eszközkezelő alapvető céljaival, így olyan intézkedési tervet kell kidolgozni, amivel elkerülhető a negatív forgatókönyv és fenntartható a fizetési fegyelem.

A NET fejlesztési lehetőségeinek feltárásakor, érdemes ötleteket meríteni a külföldön működő jó gyakorlatokból. A sajátos ír megközelítés szerint például, rá kell venni a bankokat az ügyfelek adósságterheinek drasztikus csökkentésére, ami nyilvánvalóan az eladósodott háztartások havi kiadásainak csökkenésével, az otthonok elárverezésének mérséklődésével járna. A bankok veszteségeit az újra növekvő pályára álló ingatlanpiac és az ahhoz kapcsolódó hitelkereslet élénkülése kompenzálná.

A drasztikus beavatkozás kapcsán érdemes azonban megjegyezni, hogy Írország esete több szempontból jóval kilátástalanabb, mint a Magyaroké. Az Írek a válság következtében kénytelenek voltak állami forrásokból feltőkésíteni a kereskedelmi bankokat, ezzel jelentősen megnőtt az állami tulajdon aránya a bankokban és a jelzáloghitelekhez kapcsolódó kockázatok nagy arányban az adófizetők vállára kerültek. Írországban, a válság miatt, kétszer akkora mértékben zuhantak az ingatlanárak, mint a többi országban így a jelzáloghitelek többségénél a ház aktuális értékét meghaladja a hitel volumene és ezért a kölcsönök több mint egynegyed részét (kb. 39 milliárd dollár értékben) már most behajthatatlannak minősítették, részlegesen leírták.⁸

⁸ <http://www.napi.hu/print/533530.html>

Az USA-val ellentétben az ír politikusok szociálisan elfogadhatatlannak tartják a jelentős számú elárverezésre szánt lakás felhalmozását, ráadásul a bankok sem érdekeltek ingatlanportfóliójuk veszteséges értékesítésében, így nincs is igazi törekvés az ügyfelekkel szembeni végrehajtások indítására.

Bizonytalanságot okoz azonban, hogy nincs pontos, központi adat a pénzintézetek által felhalmozott toxikus hitel-állomány volumenéről, továbbá egyértelmű instrukciók hiányában, a fizetéseképtelen ügyfelek sem tervezhetnek ingatlanjukkal, és ez igen nagy nyomást helyez gazdálkodásukra.

A szituációt figyelembe véve, az ír kormány nem írná elő a bankoknak jelzáloghitelek mérséklését, hanem inkább az adósokat segítené a lakásuktól való megszabadulásban (könnyebben magáncsődöt jelenthetnének). A szellemes megoldás közvetve azt eredményezné, hogy a fizetéseképtelenségtől és ingatlan értékvesztéstől tartó bankok érdekeltekké válnának ügyfeleik havi terheinek csökkentésében.⁹

Az intézkedés bírálói szerint a fő kérdés, hogyan kezelik a bankok rövid távú veszteségeiket. A kormányzati szándéktól függetlenül – a túl sok ügyfél miatt csődbe menő bankok miatt árverésre kerülő olcsó lakások így is eláraszthatnák az ingatlanpiacot.

A beavatkozás megvalósításában komoly problémát okozhatnak az érintetteket terhelő nagy jogi közreműködési költségek.

Noha Magyarországon is rendszeresen előjön a magáncsőd bevezetésének ötlete, a bankok szerint jelentős kockázatot jelent, hogy a magáncsőd segítségével, az egyébként még fizetőképese ügyfelek is csődöt jelentenének, ha a hitel mennyisége meghaladná az ingatlan értékét. További probléma, hogy a magáncsőd bevezetésének következtében bedőlt hitelek rövid távon tovább rontanák a bankok eredményét, ami ellentétes irányú a tulajdonosok részéről fellépő - a hitelintézetek tőkehelyzetének gyors rendezésére irányuló - törekvésekkel. A gyors portfólió-tisztulás azonban, a jelenlegi, rossz hitelek miatti céltartalékolási nyomás megszűnését és így a bankok – igaz kényszerűen felgyorsított – talpraállítását eredményezhetné. Írországgal ellentétben, Magyarországon nem volt szükség a bankok

⁹ uo.

feltőkésítésére, ezért jóval kisebb az állami befolyás, így a magáncsőd bevezetésének feltétele a szabályozó és piaci szereplők közötti együttműködés és konszenzus létrejötte.

Magyar Posta

A robogó-motorkerékpár beszerzésére kiírt tender nyertesével nem kötött szerződést a Magyar Posta Zrt., ezért a Közbeszerzési Döntőbizottság 5 millió forintos büntetés megfizetésére kötelezte ¹⁰

A 237 robogó (nettó 118,5 millió forint értékben) és 35 motorkerékpár (19,25 millió forint értékben) szállítására a BPR-Consulting Bt. és a Marinát Kft. pályázott, az ajánlatkérő Magyar Posta Zrt. azonban, takarékosági programjára hivatkozva, elállt a március végén közzétett közbeszerzéstől.¹¹

A Kbt. előírása alapján, a szerződéskötés elmaradása miatt, a befizetett ajánlati biztosíték összegének kétszeresét kellett volna kifizetnie a Postának, amit szintén elmulasztott. A Közbeszerzési Döntőbizottság ezért is elmarasztalta a társaságot.

A döntőbizottsághoz, a mindkét részajánlati körben tendernyertes BPR-Consulting Bt. fordult jogorvoslatért. A magas bírságot azzal magyarázta a bizottság, hogy az eset az ajánlatkérőnek nem az első közbeszerzési szabályszegése az elmúlt két esztendőben.¹²

A társaság gazdálkodása szempontjából érthető, hogy a közbeszerzési igényt követően felmerülő költségcsökkentési kényszer a beszerzést megghiúsítja. Ennek tanulságaként azonban a jövőben az egyes közbeszerzések körültekintőbb előkészítése indokolt.

Mol

700 alkalmazottját bocsátja el a MOL, a válság következtében indított átszervezési programjára hivatkozva. A finomítási és kereskedelmi üzletágában - az átalakítás következtében - 110 milliárd forint megtakarítással számol a társaság 2014-ig. Ezzel párhuzamosan, a következő három évre,

¹⁰ <http://www.stop.hu/gazdasag/a-magyar-posta-nem-kotott-szerzodeset-a-tendergyoztessel-megbirsagoltak/1085990/>

¹¹ http://m.delmagyar.hu/belfold_hirek/5_milliora_birsagoltak_a_magyar_postat/2299403/

¹² http://index.hu/gazdasag/2012/09/25/otmillios_birsag_a_magyar_postanak/

300 milliárd forintos befektetést tervez. A várakozások szerint egyenlő arányban válnak majd meg fizikai és szellemi munkatársaiktól.

A MOL 10 000 főt meghaladó magyarországi alkalmazottaiból, több mint 4000-en dolgoztak a finomítás és kereskedelem területeken, ebből körülbelül félezer embertől válna meg a cégcsoport (ebből 150 alkalmazottat a Százhalombattai olajfinomítóból és annak kapcsolt vállalkozásaiból küldenének el). A leépítés a MOL mellett, a TVK munkatársait is érinti.¹³

A számok jól mutatják, hogy a MOL hazai finomítói – az európai tendenciákhoz hasonlóan – nincs könnyű helyzetben, az idei év második negyedévében 99%-al – 70 milliárdról 700 millió forintra – esett vissza nyeresége az első negyedéhez képest.¹⁴

A várakozásoktól elmaradó nyereség és az ebből következő költségcsökkentési kényszer alapvetően a tartósan magas olaj- és energiaárak következtében megnövekedett finomítási költségekből fakad. A MOL eredményességét tovább rontja a régiós finomítói piac túlkínálata miatti export-lehetőségek romlása, a válság miatt az elmúlt négy évben 20%-kal visszaeső üzemanyag fogyasztás és az egyéb külső hatások. A nehézségeket jól tükrözik a csoport pénzügyi mutatói: a tavalyi évben a finomítási üzletág 74 milliárd forint veszteséget „produkált”.¹⁵

A piac „mélyrepülése” érzékenyen érinti a többi szereplőt is, a válság óta, az európai finomítók csökkenése miatt, a kapacitás 7%-al csökkent. A szakértők becslése alapján a következő években folytatódik a tendencia és további finomítók bezárásával lehet számolni.

Átszervezési programjában a MOL, munkatársai létszámának csökkentése mellett, növelni kívánja üzemei hatékonyságát, a csoportjai közötti szinergiákat, bevételeit, továbbá át kívánja szervezni kereskedelmi és szállítási tevékenységét, hogy költségei csökkenhessenek.

A tervezett leépítésről a MOL már tájékoztatta az illetékes érdekképviselői szervezeteket, munkaügyi központokat. Ígéretes hír, hogy a társaság – finomítási hatékonyságához, továbbá kőolaj és földgáz kutatásához kapcsolódó - új befektetése, a tervek szerint körülbelül 5000 új munkahelyet hoz létre.

Ugyan az átalakítások rontják a társaság aktuális foglalkoztatási mutatóit, vagyongazdálkodási szempontból kedvezők. A hatékonyság növelésével és a költségek struktúrált csökkentésével

¹³ http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/700_dolgozotoi_valna_meg_a_mol.173535.html

¹⁴ http://index.hu/gazdasag/magyar/2012/09/28/700_embert_kuld_el_a_mol/

¹⁵ uo.

javul a MOL finomítási és kereskedelmi üzletágának versenyképessége, ami pozitívan befolyásolhatja a részvényesi – így az állami tulajdon – értéket.

Volán

Legkésőbb 2013-ig megvalósulhatnak a korábban – egymástól független társaságok beszerzéseivel járó hátrányok miatt – a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által leállított, regionális cégekbe szervezett Volánok buszbeszerzései. A jövő év első napjától a 23 helyett mindössze hét regionális társaságba tömörítve működnek tovább a Volán-vállalatok. A tervezett forgatókönyv szerint októberben hozzák meg a társaságokhoz kapcsolódó személyi döntéseket, majd az év vége előtt elindítják a beszerzéseket. Az újonnan létrehozott regionális társaságok bevételeinek javítása és fenntartható gazdálkodása érdekében felülvizsgálják a kedvezményeket (ma, az utasok többsége valamilyen kedvezménnyel veszi igénybe a Volán szolgáltatásait) – a jelenlegi költségvetési körülmények közt, a társaságok korlátlan dotációja irreális. Fontos megjegyezni azonban, hogy a közösségi közlekedést és a kedvezményeket igénybevevők legtöbbször alacsonyabb jövedelműek, ezért a kedvezmények felülvizsgálata szociálpolitikai kérdés is. Az új Volán társaságok fenntartható működését (a kedvezményeken túl) a menetdíjak beszedési rendszerének módosítása is javíthatja, ezért indokolt lehet annak felülvizsgálata.¹⁶

Bakonyi Erőmű

Amint arról szeptember havi jelentésünkben is beszámoltunk a Bakonyi Erőmű esetleges állami tulajdonba vételét a MAL Zrt.-vel kapcsolatos adósságrendezésen kívül lezáratlan jogi ügy is befolyásolja. A Fővárosi Törvényszék ítéletével a napokban lezárult a másfél éve tartó pereskedés, miszerint a Magyar Energia Hivatal szabálysértést követett el, amikor csökkentette a Bakonyi Erőmű KÁT-kvótáját, mintegy évi 3 milliárd forint bevételekiesést okozva ezzel az erőműnek. A bíróság végre pontot tett az erőmű és a Magyar Állam közötti vitára: a döntés értelmében az Energia Hivatalnak új eljárást kell lebonyolítania az erőművel kapcsolatban.¹⁷

¹⁶ http://hvg.hu/gazdasag/20121012_2013_elejen_indulhatnak_a_Volanbuszbeszer

¹⁷ http://index.hu/gazdasag/2012/10/16/a_bakonyi_eromu_pert_nyert_az_energia_hivatallal_szemben/

Továbbra is megoldatlan azonban az 1,7 milliárd forintos MAL tartozás ügye, ami veszélyezteti az erőmű működését és így Ajka városának nyújtott hőszolgáltatást (részletesebben: szeptemberi beszámoló). Tekintettel a vétlen felhasználók körére, valamint az energiaszolgáltatás kiesésének politikai kockázataira indokolt a MAL és a Bakonyi Erőmű közti kormányzati közvetítés.¹⁸

MÁV

A MÁV álláspontja alapján elegendő, a pályaműködtetéséhez kapcsolódó költségeket is fedezi a 41,882-ről 66,941 milliárd forintra bővített állami költségtérítés.¹⁹

A vasúti törvény és a pályaműködtetési szerződés alapján a teljes költségtérítést a pályahálózat működtetése és a bevétellel nem fedezett költségek indokolják, folyósításuk ezen tételek finanszírozására fordítandó.

A megnövelt költségtérítés összege a tavalyi évinek háromszorosa, így valószínűleg elegendő lesz az idei év zavartalan működésének biztosítására.

Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt.

A koncessziós szerződések menedzselésére, a trafikok jogszerű működésének felügyeletére és a dohánytermékekkel való ellátás biztosítására létrehozandó Nemzeti Dohánykereskedelmi Nonprofit Zrt. alapítására és üzemeltetésére, az MNV Zrt. közvetítésével, 450 millió forintos forrást biztosít a központi költségvetésből a kormányzat (a 1442/2012. (X. 11.)-es határozata alapján). A kereskedelem fölötti nagyobb kontroll segíthet a fiatalok dohányzás visszaszorításában, továbbá jelentős bevételi potenciált rejt a családi vállalkozások és a költségvetés szempontjából egyaránt. A kisvállalkozások segítéséhez azonban elengedhetetlenül szükséges, hogy a jelenleg nagykereskedelemben lecsapódó profitot sikerüljön a kiskereskedelembé áthelyezni.²⁰

¹⁸ http://hvg.hu/gazdasag/20121017_Pert_nyert_az_allam_ellen_Demjan_eromuve_

¹⁹ <http://iho.hu/hir/nullszaldos-mukodeshez-elegendo-a-tamogatas-121016>;
http://www.portfolio.hu/vallalatok/mav_mire_eleg_a_plusz_25_milliard_forint.174382.html;

http://hvg.hu/gazdasag/20121016_mav_palyavasut_tamogatas

²⁰ <http://trafikosok.hu/wp-content/uploads/2012/05/Mk-2012.-evo-134.-szam1441-2012.-X.11.-Korm.-rendelet.pdf>

Rába

A Rába Nyrt. Igazgatósága által megerősített középtávú stratégiájuk szerint, a csoport fő üzletága továbbra is az árbevétel kétharmadát és az export bevételek 80%-át generáló futómű lesz. A vállalatcsoport eredményeit mutatja, hogy az elmúlt időszakban sikerült tovább erősíteni kapcsolatait globális partnereivel, továbbá elindította a jövőbeni sikerességét megalapozó innováció fókuszú fejlesztéseit. Fő üzletágához kapcsolódó bevételeinek egyre nagyobb aránya származik az egyedi fogyasztói igényeket kielégítő, speciális műszaki tulajdonságokkal rendelkező termékek eladásából. Termékeik skáláját – a jelenlegi katonai szállítójárműveken és polgári vázszerkezeteken túl – városi és elővárosi közösségi közlekedésre fejlesztett járművekkel egészíthetik ki. Alkatrész üzletágában a Rába, a nyugat-európai személygépjármű-iparhoz való csatlakozást jelöli meg fő középtávú (2011-2015) prioritásként.

A Rába vezetősége a vállalat ingatlan és energia hatékonyság növelő stratégiáját is megerősítette, utóbbihoz jóváhagyta infrastrukturális energetikai projektjének kidolgozását, uniós források bevonási lehetőségeinek figyelembe vételével.

További jelentős hír, hogy a Rába két éves, 15 millió dolláros, speciális futómű megrendelést kapott régi partnerétől, az amerikai Marmon-Herringtontól. A megrendelés háttérében a 2014-es labdarúgó világbajnokság és 2016-os olimpiai játékok miatt megnövekvő, biztonsági feladatokra és szállításra alkalmas könnyű járművekre vonatkozó piaci igény áll. A megrendelés volumene igen jelentős (a Rába tavalyi árbevételének 7%-a), előreláthatóan 2013-ban nagy mértékben növeli majd a társaság eredményét. A korábbi megrendelési volumeneken felüli szerződést igen pozitívan fogadta a piac.²¹

²¹ http://richpoi.com/cikkek/uzlet_gazdasag/15-millio-dollarert-szallit-futomuveket-braziliaba-a-magyar-raba-.html

A vagyongazdálkodással kapcsolatos egyedi ügyek

Mátyás templom

Folytatódik a Mátyás templom rekonstrukciójának finanszírozása, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Nemzetgazdasági Minisztérium a tényleges műszaki teljesítmény (és 15%-ban az egyéb rekonstrukcióval összefüggő járulékos költségek) függvényében, 606 millió forintot különít el a célra – határozott októberben a kormányzat.

A 2006-ban megkezdett rekonstrukció eddig 5,5 milliárd forintba került, az októberi határozat a szeptemberben megítélt 700 millió forintot egészíti ki. Az átcsoportosítás oka az eredeti keret első féléves felhasználása volt, segítségével a rekonstrukciót 2013 május 31-én lezárulhat.

Előrelépés a Tüskecsarnok ügyében

A Kormány döntésével elfogadta a 16 évnyi kényszerszünet után idén áprilisban használatba vett Tüskecsarnok működtetésére kidolgozott tervet, határozatot tett a létesítmény fejlesztésének befejezésével kapcsolatos teendőkről, továbbá egyetértését fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a XI. Kerületi ingatlan a Nemzeti Sportközpontok vagyonkezelésébe kerüljön. A sportberuházásokkal összefüggő kormányzati feladatok ellátásáért felelős kormánybiztos, a Magyar Egyetemi-Főiskolai Sportszövetség, az ELTE és a BME közösen dolgozzák ki a létesítmény sportszakmai és felsőoktatási igényeket is figyelembe vevő hasznosítási lehetőségeit.

A Tüskecsarnok felújításának befejezését 2014-re tervezik, melyre a kormány áprilisi határozata a korábbi 1,3 milliárd forint mellett a 2013-2014-es költségvetés terhére további 4,6 milliárd forintot biztosított. A kormányzati segítséggel felújított intézmény megnyitása a kerület lakóin túl számos felsőoktatási intézmény hallgatóinak sportolási igényeit elégítheti ki.

Energetikai közszolgáltatások nonprofit alapra helyezése

A közszolgáltatások nonprofit alapra helyezésének terve apropóján indokolt a hazai energiaszektor és az állam lehetséges kapcsolatának vizsgálata a vagyongazdálkodás szempontjából nézve. A magyar energiarendszerben a földgáz és a villamos energia tekintetében ugyan jelentősen eltérő, de számottevő tulajdonnal bír az állam, tehát a közszolgáltatások ezen területén a nonprofit alapra helyezés jelentős hatásokkal járna a vagyongazdálkodásra.

A nonprofit közszolgáltatásokra való kormányzati törekvésről szóló nyári bejelentés értékelését megelőzően ezért szükséges áttekinteni a hazai energiaellátás sajátosságait.

Hazánk energetikai struktúrája külön ágazati hatóság: a Magyar Energia Hivatal felügyelete alá tartozik. Az egyetemes szolgáltatásokra általánosságban jellemző, hogy árakat a MEH határozza meg.²² A lakossági ellátás működését – a kapcsolódó jogszabályok mellett - alapvetően, a villamos energia tekintetében: a Villamos Energia Törvény, a földgáz esetében pedig a Gáz Energia Törvény határozza meg.

A hazai fogyasztók villamos energia igényének jelentős részét hazai erőművek fedezik, az általuk megtermelt áram és importált villamos energia szállítását egy központi rendszerirányító végzi. A villamos energia nagyfeszültségű hálózaton keresztül jut el a regionális szolgáltatókhoz, akik értékesítik azt a végfelhasználóknak.

Ahogy az a szeptemberi beszámolóban is olvasható, a földgáz szükségletet nagyobb arányban importból fedezzük. A villamos energia útjához hasonlóan a – monopol helyzetben lévő - földgázszállító és rendszerirányító juttatja el a földgázt a regionális szolgáltatókhoz, akik értékesítik azt a fogyasztóknak.

Az állam tulajdonosként való energiapiaci jelenléte és annak gazdálkodási eredménye az alábbiakban összegezhető:

A földgáz szektor tekintetében a MOL csoporton keresztül az állam közvetetten van jelen a rendszerirányításban és a földgázszállításban (FGSZ Zrt.), valamint a tárolásban (MMBF Zrt), illetve a kereskedelemben (MOL Energiakereskedő Zrt.), és a kitermelésben. Az MVM csoporton

²² http://hazaeshaladas.blog.hu/2012/10/12/a_non-profi_nonprofit_avagy_az_orbani_fabol_vaskarika

keresztül (MVM Partner Zrt.) az állam részt vesz a földgáz kereskedelemben is. Az egyetemes szolgáltatók, illetve elosztók között az állam tulajdonosként nem jelenik meg. Tekintettel az államnak a MOL-ban lévő tulajdoni hányadára (~24,6%), illetve a MOL egyes társaságokban lévő résztulajdonára (MMBF - 72%, MOL Energiakereskedő Zrt. - 50 %) az állam tulajdonosi részvétele a szektorban nem tekinthető meghatározónak. A korábbi marginális részesedéshez képest a MOL-ban való tulajdonszerzés növelte meg ezt a szerepet a jelen kormányzati időszakban. A földgáz kitermelés és értékesítés eredménye a MOL összevont eredményében jelenik meg, mely utóbbit az alábbi adatok szemléltetnek az elmúlt 3 évre vonatkozóan:

Év	2009	2010	2011
Adózás előtti eredmény	170,4 Mrd Ft	172 Mrd Ft	218,4 Mrd Ft

A földgáz tárolás és szállítás üzemeltetők (osztalékfizetés esetén) a MOL csoporton keresztül - a tulajdoni hányadokkal korrigálva – mintegy évi 10 milliárd forint nyereséget jelentenek az államnak, amely szintén a MOL összevont eredményében jelenik meg.

A villamos energia szektorban az állam, mint tulajdonos – a földgáz szektorhoz képest – jelentősen nagyobb súllyal van jelen, tulajdonosi jogait az MVM Zrt-n keresztül érvényesíti. A rendszerirányítás és a nagyfeszültségű átviteli hálózat (MAVIR Zrt.) kizárólagos állami monopólium. A nagyerőművekben (50 MW-nál nagyobb teljesítőképességűek) az állam (jegyzett tőke arányosan) 46,5%-os tulajdonrésszel rendelkezik. (Dunamenti Erőmű Zrt., Mátrai Erőmű Zrt., MVM GTER Gázturbinás Erőmű Zrt., Paksi Atomerőmű Zrt., Vértesi Erőmű Zrt., Bakonyi Villamos Művek Termelő Zrt.) Az elosztóhálózatban az MVM Zrt-nek az ELMŰ-ben (11,6%), illetve az ÉMÁSZ-ban (15,6%) levő befektetésén keresztül van jelen tulajdonosként az állam; valamint az MVM partner Zrt-n keresztül vesz részt az áramkereskedelemben.

Tekintettel az állami tulajdonosi joggyakorlás módjára a villamos energia szektorban (+ a földgáz szektor kereskedelmében az MVM Partner Zrt.-n keresztül) keletkező gazdálkodási eredmény nagyságrendjéről az MVM Csoport éves beszámolója ad iránymutatást:

Év	2009	2010	2011
Adózás előtti eredmény	116,6 Mrd Ft	71,7 Mrd Ft	105,9 Mrd Ft

Fentiek eredményeként megállapítható, hogy az állami tulajdonrészekre jutó osztalékra és az adóbevételekre gyakorolt hatás révén csökkentené az állami bevételeket a nonprofit működés. Ennek mértékére becslést annak ismeretében lehet tenni, hogy az egyes energiaszektorokon belül konkrétan mely tevékenységekre vonatkozna a nonprofit jelleg, amely az állami bevételeken kívül továbbá kedvezőtlenül érintené a földgáz szektor egyetemes szolgáltatóiban mintegy 21%-os tulajdonrésszel bíró önkormányzatokat is.

Az energetikai – az unióhoz való csatlakozásunk következtében liberalizált – piacunkon, az előbbieken ismertetett ellátási modellt kiegészíti a kereskedelmi értelemben nyitott rendszer. Ez azt jelenti, hogy az ellátási lánc minden olyan pontján, ahol erre lehetőség van, a termékek kereskedelmét versenyző vállalatok végzik (tehát verseny van a beszerzés, a nagykereskedelem és a kiskereskedelem területén egyaránt).

Ilyen formán az állami felügyelő (esetünkben a MEH) működésének célja, hogy az ország jellemzőinek és a fogyasztói érdekek figyelembe vételével, a lehető leghatékonyabban működjön a rendszer. A MEH eszközei a versenypiaci szereplők ellenőrzése, az árak meghatározása, érvényesítése, egyszersmind a piac szabályozása. Céljaival összeegyeztethető módon, a hivatal (ebben az esetben) a versenyt fokozó, javító, azaz versenyfelügyeleti tevékenységet is ellát.

Az állami beavatkozás eszközrendszerét az Európai Unió közszolgáltatásokról szóló Direktívája (2009/72/EK Irányelv) részletesen szabályozza. Bár a közszolgáltatási sajátosságok piaci körülmények közé való átültetését a direktíva rendkívüli eltökéltséggel igyekszik megvalósítani, az energiaellátást biztosító gazdasági társaságok működési feltételeinek biztosítását ezzel azonos súllyal veszi figyelembe. Bár a közszolgáltatási sajátosságok piaci körülmények közé való átültetését a direktíva rendkívüli eltökéltséggel igyekszik megvalósítani, az energiaellátást biztosító gazdasági társaságok működési feltételeinek biztosítását ezzel azonos súllyal veszi figyelembe. Ez utóbbival ellentétes irányba hat a nonprofit közszolgáltatás ideája.

Stratégiai megközelítésében az Európai Unió versenyképessége az energia tekintetében biztonságos ellátást és hatékony energiaipart igényel. A hatékonyság a piaci verseny függvénye, az ellátásbiztonsághoz pedig hozzátartozik olyan gazdasági, szabályozási környezet kialakítása, amely az iparági befektetők számára hosszú távon kiszámítható feltételeket jelent. Ez egyrészt a

piaci mechanizmusok minél teljesebb érvényesítését, valamint a teljes iparági szegmensben a fejlesztést és az üzemeltetést biztosító árak, tarifák alkalmazását jelenti.

A lehetséges állami beavatkozásoknak minden esetben igazodniuk kell a szektorra (is) vonatkozó európai uniós elvekhez, illetve az energiaellátással kapcsolatos állami felelősséghez. Az unió biztonságos és hatékony energiaellátására, illetve versenyképességére vonatkozó alapelveit az átvivő hálózathoz való szabad (és méltányos áron való) hozzáférés, a szabad erőmű létesítés, és a szolgáltatásban a piaci mechanizmusok érvényesülése biztosítja. Mindeközben az államok alapvető célja (és kötelessége) az ellátásbiztonság megteremtése, a szabályozott piaci működés kialakítása, illetve a fogyasztóvédelem.

A bemutatott, szinte a rendszerváltás óta fejlődő hazai rendszerről elmondható, hogy az jelenleg megfelel az Unió joganyagban foglalt előírásoknak. A működő struktúra finomhangolására természetesen folyamatosan szükség van, de ennek nem szabad a rászoruló fogyasztók érdekének érvényesülése, vagy a piaci körülmények torzulása árán bekövetkeznie. Az ágazat vállalati szereplőinek vezérelve – mint általában az összes versenyző vállalatnak - az eredményes működés: a profitmaximalizálás (ettől való eltérés jogi és gazdasági szankciókat von maga után). Az energetikai szektor rendkívül tőke- és eszközigényes ágazat, a projektek megtérülési ideje többnyire igen hosszú, ebből következően a negatív üzleti eredményű vállalatok nemcsak, hogy nem fogják fejleszteni összetett műszaki berendezéseiket, de elképzelhető, hogy azok karbantartását, szinten tartását sem fogják kellőképpen ellátni. Könnyen belátható tehát, hogy a nonprofit szemlélet negatívan befolyásolja a vállalatok beruházási hajlandóságát.

Érdemes meggondolni továbbá, hogy a nonprofit működés következtében a megszerezhető profit nulla, így a vállalatok motivációja a költséghatékony működésre megszűnhet, ebből kifolyólag a működési költségek drasztikusan emelkedni kezhetnek, ami végül a háztartásokba jutó energiahordozók árának emelkedéséhez vezethet.

Kérdéses azonban, hogy az állam – mint tulajdonos és szabályozó – képes-e orvosolni az előbb leírt hibákat. Az állami tulajdon mellett való érvelés lényege, hogy a hálózatos iparágakban gyakran alakul ki monopol helyzet és az ilyen helyzetbe kerülő vállalatok hajlamosak többletprofitot realizálni. Hatósági árszabályozás esetén a magánvállalkozás - profitérdekeit

követve – szolgáltatásainak minőségén és biztonságán keresztül próbálja csökkenteni költségeit, egy esetleges csődhelyzettel pedig a lakossági ellátás biztonságát is veszélyeztetheti.

Az állami tulajdonlás mellett szóló érveket azonban felülírja, hogy a profitérdek hiányából fakadó piaci koordináció hiánya pazarló működéshez, a vezetők részéről piaci helyett politikai döntésekhez, gazdaságossági és minőségi romláshoz vezet.

Az adekvát célnak tehát nem szabad az eredményesség megszüntetésére irányulnia, hanem a vállalatok hasznának – hatóságilag kontrollált körülmények közt történő – maximalizálásra és annak fejlesztésre való fordítására kell törekednie. A szabályozó eszközrendszerét a központi költségvetéshez, a nemzetstratégiai érdekekhez és a szociálpolitikai törekvésekhez kell igazítani. A hatósági árak rendszerének alkalmazásával a profitkorlátozási (közvetve fogyasztóiár-maximalizálási) cél a jelenlegi szabályozási modellel is teljesülhet.

Uniói tagságunknál fogva az előbbiek kiegészítendő az integráció, azaz az egységes, közös piac elősegítésére való törekvéssel, ami szabályozza az egyes tagállamok versenykorlátozó tevékenységét is. A tagállamok autonóm módon dönthetnek az energetikai szektorban történő állami tulajdon mértékéről, de ezt csak a magánvállalatokkal való egyenlő játékszabályok mellett tehetik meg.